

dalenæ detractores invidos, qui etiam ex invidia in blasphemias contra Christum eruperant, alter *Matth. 27.* *Ut quid perditio hæc?* Alter Pharisæus coarguens ignorantia: *Luc. 7.* *Hic si esset Propheta sciret.* Apertissimo supplicio coercuit idem Dominus, laudibus scilicet, quibus Magdalenam extulit. Et quidem si invidia ingratitude nemini parci, iustus iudex Deus etiam in hac vita non patitur impune: idcirco Princeps, qui Deum imitatus fuerit, erit iustus in puniendo.

CAPUT XI.

Moyſis magnanimitas regia erga ingratos.

§. PRIMUS.

Princeps ille qui magis sustinet, magis Princeps est.

123 **D**etractores punivit Deus, & Moyſes plus de loci depunitione, quam de detractioe contra se facta: *Num. 12.* *Clamavitque Moyſes ad Dominum, obsecro, sana eam.* Nam supplicium, quod in subditorum corporibus mandatur executioni, probum ac benignum Principem ita afficit, ut illius animam vulneret. *Fac tibi cultros,* dixit Deus Josue ut circumcideret filios Israel: vulnera circumcisionis infligenda erant populo, & tamen Deus dicebat cultros fabricandos contra Josue: *Fac tibi:* nam vulnera subditis in-

Num. 12.
Princeps optimus dolere de malis subditorum.
Joel. 5.

ferenda, in probo Principe, qualis Josue, excipi debuerant. Plus doluit Moyſes de supplicio, quam de mururatione: nam Princeps optimus sicut nec assentatoris laudibus obstringitur, ita nec mordacibus detractioibus superatur. Arcadius & Honorius suis legibus statuerunt, ne detractioes illæ punirentur. Et Salomon illas judicavit utiles auribus Principis: *Inauris aurea, & margaritum fulgens, qui arguit sapientem, & aurem obedientem.* Nam detractioes Principem probum movent, pravum puniunt: & plus deferendum est punitioni, quam laudi: punitione enim docet, laus blanditur. Egero videntur Principes murmuratoribus, qui ipsos pungant, pro reparandis damnis assentatorum, qui illis adulantur. Si verum est, quod detractores proferunt, emendatio corrigit: si falsum, veritas ipsa omnino diluet. Secum asfert sentus indignationem, eamque in Principe plus ira, quam murmuratio accendit: nam murmuratio non lædit, nisi quando sentitur, & ira quæ minus sentitur, plus lædit, atque adeo Principi indignabundo plus nocet. Indignatus Caiphas contra Christum, scidit vestimenta sacerdotalia, quasi præſagus ibi esse finiendum sacerdotium. Nã ubi primum immoderata excaudit iracundia, visus est se dignitate privare, si non effectu executionis, saltem veritate prophetiæ.

Sustinere debet Princeps, ut talis sit, & reputetur. *Vos vocatis me Magister, & Domine, sum etenim.*

Detra-ctio de Princi-pe ipsi interdu-utilis.
L. 1. C. 25.

Ira non est Peinæ capi.

Principi talis sit patientia.
Joan. 13.

Matth. 26. *Post lotionem pedum discipulorum se Christus commendat Dominum: cur non sic post Eucharistiæ institutionem? Quia instituens Sacramentum, si altera manu suum corpus manducandum tradidit: Accipite, & manducate; altera indigitavit proditorem: Qui intingit mecum manum in paropside.* At in lotione pedum omnino dissimulavit injuriam venditionis, quam Judas corde suo moliebatur: & tunc maxime innotuit Dominus, quando dissimulans proditoris injuriã patienter tacuit.

124 Dubium esse potest, si detractio est vitium infame, præsertim ex invidia pullulans, cur Moyſes compassus est detractoribus invidis, quantumvis fratribus: *Clamavitque Moyſes ad Dominum, dicens: Deus, obsecro, sana eam? Quia sustinere ingratos, eisque opem ferre, genium & indoles Principis est.* Expolcunt Pharisæi à Christo miraculum, ut ipsum Messiam ac Regem suum agnoscant: quibus Dominus reddidit, nullum aliud signum, ut ipse dignoscatur Rex, illis dandum, nisi Jonam à Balena devoratum, in eaque triduo manentem: *Signum non dabitur ei, nisi signum Jonæ Prophete.* Quia cum Jonas à Balena devoratus esset figura Christi triduo conditi in sepulchro pro hominũ remedio, nullũ dari poterat manifestius signum, ut ingrati Pharisæi ipsum agnoscerent Messiam ac Regem.

Mortuus est Deus, ut nobis beneficeret, & vivit ex ipsa bene-

ficentia. Condidit Deus orbem sex diebus, spõdente interim Divina liberalitate secum excessus, siquidem nullum alium habere potest competitorem: adveniente die septima cessavit ab operando: *Requievit die septima.* Cur potius in hac die, quam in aliqua ex reliquis? Prævidit Deus venturo tempore se quodam sabbato mortuum, ac sepulchro nostrorũ scelerũ violentia, idẽ primo illo sabbato cessat à benefaciendo: uno sabbato suspendit favores, alio sabbato eligit sepulchrum, ut sic ostendat idẽ esse suam cessare beneficentiam, atque ipsum jacere in sepultura. Dixit S. Paulus nos esse Dei hæredes: *Hæredes quidẽ Dei.* *Ad Rom. 8.* Locus hic intellectu difficilis est: quia hæreditas solum confirmatur, ac devolvitur morte testatoris, de jure secundum eundem Apostolum, proindeque ad hunc finem supponitur testator moriturus: quid igitur testator Deus morietur, ut homines hæreditatẽ adquire, & capere possint? Observa, quãdo iusti omnes perfecte bonorũ æternorum, ac cælestis gloriæ possessionem adepti fuerint, cum non amplius egeant aliquo, quod à Deo petat, & impetrent, Deus vita ipsa per essentiam, se quasi mortuum reputabit, cum in eo idem sit cessare à benefaciendo, atque cessare à vivendo. Quando Deus misit in mundum Filiũ suum, ut hominibus beneficia conferret, se reputabat vivum: *Sicut misit me vivens Pater.* *Joan. 10.* Quando opus jam non fuerit beneficia

Matth. 26.

Num. 12.
Ingrati optimi, lavi, Princi-pi est.

Matth. 12.

Beneficentia Deus vivificat.

conferendi, Deus ipse sibi videbitur defunctus, quasi illi vita sit ipsa beneficiâ. Talis igitur cura fuit Moyfi æmulari Deum in beneficiendo, populoque suo opem ferendo.

125. Verum quod Moyfes imitaretur Deum in beneficentia, & remedio adhibendo, Deū ipsum beneficium exprimebat: quod verò Deum quæreret, ad ipsumque exclamaret pro obtinenda venia ingratorum, videtur excessisse figuram, & repræsentationem: Deus enim populum ingratum graviter punivit. Non excessit Moyfes in quærendo Deo, ad ipsumque clamando ad obtinendam ingratorum veniâ: si enim in regendo populo gerebat vices Dei, tamen mansuetudine, & clementia repræsentabat Christum Dominum, qui ingratos quæsit ad veniam & remedium. *Missus sum ad oves, quæ perierunt de domo Israel.* Invocavit Patrem clamans ad illum ut ignosceret: *Pater ignosce.* Lassatus quæsit Samaritanam scibūdus ejus salutis, qua inventa & sanata invenit quietem, & extinxit sitim. Quærere autem miseros ad opitulandum, est charitas Divina, ab hominibus magni æstimata. Divina, quia Deus quæsit ingratos, ut succurreret: æstimata plurimi, quia plus est quærere ad bene faciendum, quàm quærere beneficiâ: alterum excessus est, alterū reputatur solutio. Infectatus David à Saule, & pressus fame venit in domum Achimelech, & hic illi obtulit panes

templi, quibus acceptis David famem sedavit. Non tamen legimus quod pro accepto beneficio grates referret. Alia oportunitate, cum David fugeret Absalonem filium suum, à quo vitâ sceproque quærebatur spolians, ei venit obviam Siba, obtulit que panem copiosum, cui statim David in remunerationem tradidit divitias omnes domini sui Michiboseth. Quid amplius deprehendit David in obsequio Sibæ, quàm in munere Achimelech, ut illud statim remuneraretur, & pro hoc nec gratias haberet? Achimelech solum exhibuit præptum animū in opitulando, quæsitus à Davide: ac Siba quærens Davidem, exhibuit sollicitudinē in succurrendo, & hæc pluris fit ab hominibus: quærens enim subit onus petendi, & sollicitandi, quod valde difficile & arduum homines judicant. Petitio, quam in horto Christus fudit ad Aeternum Parentem, illi stetit sudore sanguineo. Petitio matris pro discipulis stetit dura objurgatione: *Nescitis quid petatis.* Petere est se vel reprehensionem, vel morti exponere. In cruce Christus prius petivit quàm moreretur, sed ubi petivit, statim mortuus est: ait enim Evangelista eum sitis refrigerium petiisse, & expirasse: *Exiit, Sivo; & inclinato capite tradidit spiritum.* Quandiu non petijt, vixit: ubi petijt, mortuus est: animo enim generoso idem est petere, ac mori: itaque effecit petitio, quod sola crux non absolvet. Duo Principi sunt necessaria:

1. Reg. 16. *offensum parcere est quia Divina.*

2. Reg. 16. *Petere est quibus difficultas.*

Luc. 22. *Luc. 22.*

Matth. 20. *Matth.*

Joan. 19. *Joan. 19.*

1. Reg. 21. *1. Reg. 21.*

ria: in sustinendo longanimitas, in donado celeritas: nam qui magis sustinet, magis Princeps est: & qui tardè donat, magno pretio vendit.

§. SECUNDUS.

Liberare pœna offensorem ingratum, divinitatis est.

26. Maximam parit admirationem mansuetudo Moyfis, ex eo quod condoleat Mariæ, à qua offensionem ingratitude accepit: ea enim conditio & propensio hominum est, ut imprecentur, & inferant omne malum suis offensibus ingratis. Certè sic homines, qui homines sunt, non tamen qui excedentes humanum ingenium Deo assimilantur, sicut Moyfes. Servatori Christo Pharisæi attulerunt adulteram, ut eam condemnaret: Dominus verò illius miseræ commotus ab eorū manibus eripuit, misitque sine ulla condemnatione liberam. Offenderat ingrata illa suo peccato Christum, utpote Deum: ea tamen mitissimi Dei conditio est, ut non attendens ad offensas proprias, nostras condonet culpas. Hoc in Deo imitatus est Moyfes: siquidem Regalis magnanimitatis est sustinere ingratos. Quoniam verò hujus loci mentio incidit, vellem matris consideratione inspicere actiones Christi, quibus voluit documenta dare Principibus, ut se rectè & prudenter gerant erga subditos accusatos.

127. Demisit Christus oculos in terram, quando audivit accusationem: scripsit digito in terra: dixit Pharisæis, ut qui se ab omni labe culpæ scitabat immunes, primus lapidaret: denique se erigens pepercit adulteræ. Im-

primis demisit oculos: *Inclinans se deorsum.* Quia oculi Principis nec dirigi, nec figi debent in malitioso accusatore: siquidem pudori maiori est talis accusatio, quàm adulterium: nam hoc ex fragilitate humana, illa nascitur ex malitia diabolica. Immortales grates referebat Deo vox illa in cælo audita à Joanne, ex eo quod foret detrusus in Erebum accusator fratrum: *Nunc facta est facta.*

Apoc. 12. *Et virtus, & regnum Dei nostri, & potestas Christejus: quia projectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei die ac nocte.* Præsente maligno accusatore nec ipsum cælum videbatur regnum Dei. Unicus sufficit delator pessimus ut regnum ab hac dignitate & splendido nomine deiciat: non est regnum, sed misera & lamentabilis confusio, ubi accusatio dominatur; regnū Sataniæ est, quod admittit delatores: infamia accusandi vitium est brutorum, & non creaturæ rationalis. Draco & serpens appellatus fuit diabolus, quando ejectus à cælo: *Projectus est draco ille magnus.* Si Angelus cælestis, cur appellatur draco, & serpens terrestris? Quia natura Angelus, accusatione brutum agebat. Doeg fuit qui detulit David ob amicitiam, quam inierat cum

Apoc. 12. *Accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei die ac nocte.*

Apoc. 12. *Accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei die ac nocte.*

Apoc. 12. *Accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei die ac nocte.*

Apoc. 12. *Accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei die ac nocte.*

Apoc. 12. *Accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei die ac nocte.*

Apoc. 12. *Accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei die ac nocte.*

Achimelech; & quis delator, nisi Doeg vir abjectissimus, conditione servus, officio pastor? *De servis Saul* (inquit S. Textus) *potentissimus pastorum.* Non poterat vilissima accusatio resistere nisi in homine abjectissimo, nec homo vilissimus servire nisi abjectissimo vitio accusationis. Idcirco iussit Titus ut quicumque delatores Romæ degerent, servili nota inurerentur: & postquam acerbissime vapularent, ablegarentur in insulas desertas, inclementia ac severitas climatis inhabitabiles. Similiter Domitianus gentis abjectissimæ supplicio felix initium dedit suo regimini, cum ejus foret usitata vox, Principem, qui tales non punit, provocare. Ferebaturque vox ejus: *Princeps, qui delatores non castigat, irritat.*

Peccata magis punit Deus, quando scribit.

128 Scribebat Dominus in terra: *Digito scribebat.* Et ibi scriptis vitas accusatorum. Notabilis modus puniendi, scribere peccata. Durissimum fuit supplicium: quod solo ore profertur, transit; quod scribitur, manet: & permanentia illa scelerum scriptorum durissime punit sceleratum. Vidit Rex Balthasar sua peccata scripta in pariete domus regiae, & statim animo defecit, subdita coloris immutatione id attestante: *Tunc facies Regis immutata est.* Peccata illa postea Daniel exponit Regi, & Rex tantum abfuit à deliquo, & despondendo animo, ut eo obfirmato expositionem vestimento purpureo condonaverit. Quid? ad suorum peccato-

Dan. 5.

rum conspectu defecit, & ad auditum persistit inrepidus? Ita: quia vice priori ejus peccata scribebantur; posteriori, dicebantur: & peccata plus terroris incurrent manu scripta, quam lingua prolata.

129 Dixit Christus delatoribus. Quicumque vestrum ab omni peccato immunis est, primus in eam jaciatur lapidem: *Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat.* Solutus enim virtute primus, & ab omni scelere alienus, zelo debet ardere ad corrigendos alios: solus qui præcedit exēplo, potest zelare observantiam legis. Phariseorum zelus erat pura malitia: non enim intendebant punire crimen, sed damnare innocentiam: *Tenantes eum.* Qui enim accusant innocentiam, solum ex malitia zelant: & Deus agrè fert quod malitiæ culpis infecti sint accusatores fragilitatis: nam pro condonandis culpis fragilitatis clementia nata est; pro puniendis culpis malitiæ, justitia inventa.

Zelus in eo esse debet qui sit innocens. Joan. 8.

Phariseorum zelus malitia.

130 Levavit se Christus *Princeps* quando pepercit adulteræ: *Erigens autem se Jesus.* Ille, qui se deprimebat, quando non parebat: *Inclinans se.* Quia nihil æquè Principem erigit ac sublimat, quam delictis in ipsum commissis ignoscere, ita ut quod magis parcat, eò magis crescat. Levavit Christus oculos, ut parceret adulteræ: quia afflictorum levamen in oculis Principis esse debet. Vidit Pharaonis filia puellum Moysen projectum in flumen, & accipiens Hebræ-

Hebræum esse, servavit contra legem parentis. Quia Princeps videre non debet subditorum miserias, nisi ad eas levandas. Tamquam mortuus stabat agnus in throno: *Agnum stantem tanquam occisum.* Et tamen oculis septem percurrere ac lustrare terram in ipsius beneficium: *Habentem oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei missi in omnem terram.* Quod præsentia non accedebat, pertingebat aspectus, & non deerant oculi ad benefaciendum, cui deerat halitus ad vendendum. Princeps etiam sine vita habere debet oculos ad auxiliandum. *Præsumere non poterat (de Cæsare vulgatum est) regios oculos miseriam aliquam visuros, cui non subvenirent.* Quia quando subditis auxiliatur, Princeps innotescit: & quando pœnâ ingrati offensorem liberat, plusquam humanum se Principem ostendit.

Oculi principis beneficii. Apoc. 3.

Beneficentia principis.

S. T E R T I U S.

Politica celestis est ulcisci injurias ministrorum, & murmuratores punire.

Patientia in injuriis.

131 Vidimus Moyses erga ingratos invidos, magnanimitatem. At si Moyses illis pepercit, cur eos punit Deus? Quia quod plus sustinemus nostros offensores, eò plus Divina justitia oppingeratur in eis puniendis. Sustulit David proditores Saulis ipsius vitæ insidiatoris, & Deus illum Davidi ostendit proprio gladio transfixum. Equanimi-

ter tulit Josephus in carcerem conjici nomine pravi famuli, & Deus illum constituit totius Ægypti dominum. Noluistis Susanna se tueri à falsis testimonijs, & iidem lapidibus, quibus appetenda erat, Deo sic disponente, appetiti falsi testes perire. Qui suas omnes injurias, seque penitus Divinæ manus committit, manu Divina vindicatur: qui vero manu propria querit vindictam, illatam sibi duplicat injuriam. *Super thronos viginti quatuor sedentes: subitus altare animas interfectorum propter verbum Dei.* Quid? subitus altare martyres, & super thronos sedentes confessores locos sublimiori, & splendidiori? Nonne martyres nobiliores confessoribus? Clamabant martyres pro vindicta: *Vindica sanguinem nostrum.* Quæ petitio honesta cum foret (neque enim à sanctis in cælo aliquid inhonestum committi potest) tamen quia erat petitio & procuratio vindictæ, videbatur non admodum arridere Deo, ut pro vindicta clamantes sedehonorificetissima condecorarentur. Procurare ut hostis servetur, cum sit omnino omittere vindictam, eamque Deo committere, est industria, ut vindicta capiantur. Petebat David ut sibi servaretur Absalon, & quod ille plus sollicitabat illius indemnitatem, eò plus Deus accelerabat supplicium: & eo ipso quod David fugiebat vindictam, se de injuria vindicatum expertus est. Moyses igitur condonans injuriam, eamque totam Deo relinquens, vidit

Vindicta omnis Deo relinquetur.

Apoc. 4.

2. Reg. 18.

vidit se ad eò vindicatum, ut de illato supplicio condoleret.

132 Caterum cur ita feverè Deus punivit Mariam? Apparuit candens lepra quasi nix. Quia ex invidia fratri suo detraxit, & vitium detractionis exigit omne supplicium. Dixisse fertur Diogenes omnes detractores instar viperarum esse interficiendos antequam morderent. David fatebatur se illos insequi tamquam hostes. Punirendi, non audiendi sunt. Semel David audivit Sibam detrahentem Misiboseph, & hoc factus fuit, ut non auditum damnet. Ubi adest detraçtio, exultat iustitia: nam detraçtio hominem privat jure suo, iustitia reddit unicuique jus suum. Antoninus Pius damnabat capitali poena calumniatores, si calumnias non probassent: quòd si probarent, infamiam illis conferebat in præmium. Lingua maledica reipublicæ turbatio est. Non effugit crimen Princeps audiens maledicum: quia talem auditionem

Detraçtio vitium deestabile, & vici sum. Num. 12. Salm. 100.

2. Reg. 26.

Maladici turbat Rempublicam.

Prov. 4.

vetat Spiritus Sanctus: *Remove a te os pravum, & detrahentia labia sunt procul à te.*

133 Sunt Principes qui ex-culationem prætendunt eò nomine, ut asserat se audire detractores, ad sic investigandum, & intelligendum culpas ministrorum: est error politicus: nam qui voluptate & aviditate quadam maledicòs audit, eis proclivis adhibet fidem: & indignatio plerumque anticipat iudicium, quòd si rectum est, non patitur dari condemnationem, parte non audita.

Detraçtores audiendi non sunt.

In ore & auribus Principis omnium fama, & honor tutus esse debet: ideò enim sceptrum Regi traditum est, ut omnes honoreret. Herodè qui excepit Magos Hierosolymis, vocat Evangelista Regem: *In diebus Herodis Regis.* At Herodem illum, qui in passione Christum despexit, non vocat alius Evangelista Regem, sed solum Herodem: *Spernit autem illum Herodes cum exercitu suo.* Nam prior excepit Magos honore & comitate, posterior Christum excepit dedecore & contemptu: qui autem honorat, Rex appellatur; qui despiciat, & contemnit, non Rex, sed Herodes est. Vilitate actionis dehonestat, & extinguit Princeps titulum maiestatis.

134 Vigilare super ministris optima pendet administratio: verum audire liberè detractionem, & admittere aliorum despectum, vilis fragilitas est: siquidem à detractione pullulat infamia illi, qui se non tuetur: ideoque tantum exigit cautelæ prior actio, quantum abominabilis posterior. Nam ijs coloribus se induit, ac tegit humana malitia, ut invidia appareat zelus, ambitio libertas, odium compassio, & ipsa murmuratio laus. *Jesu fili Dei, cur venisti huc ante tempus torquere nos? Diabolica architectatio est: intendit crudelitas arguere Christum: Venisti ante tempus torquere nos; auspiciatur à laude, Fili Dei.* Hanc diabolus in urbem intro uxit jam consuetudinem: sunt homines qui sermonem inchoant à laudibus, ut quòd ocul-

Matth. 2. Honor à rege præstandus.

Luc. 29.

Sudicatio detractionis præstatur.

Detraçtio palmarum.

Matth. 8.

occulis, eò nocentiùs detrahant. Hos murmuratores vocavit David arcum pravum, seu retortum, & Oseas arcum fraudulentum; cum enim in unum locum ictrum dirigere videantur, emissà sagitta alium feriunt. Murmuratio simulata longè damnosior est quàm manifesta & immodica: nam hæc videtur odium, & invidia; illa iudicatur zelus boni publici, qui passionem tegit, & dolorem levat.

Murmuravit filius senior de suo illo magno patre familias, eo quòd festa lautitia exceperit juniorem fratrem: *Postquam filius tuus hic, qui devoravit substantiam suam cum meretricibus, venit, occidisti ei vitulum.* Nonne optimi parentis est benignè excipere, vestire, & alere prodigum filium, sui jam erroris conscium? Nonne solutio honestissima est naturalis debiti levare à miseria miserum ac egètem filium? Cur igitur murmurator talem actionem damnat? Quia se videt carentem illis favoribus, quos optimus pater impedit prodigo, ut suæ obligationi satisfaciatur. Torquet detractorem invidia, & cupiditas, quarit murmuratio sic erumpens levamen doloris. Solent homines plus murmurare, quando maiora, & honestiora vident, quibus invident. Sic seres habuit in Maria & Aarone, qui detraxerunt fratri suo Moyse, cui tot erant nominibus obstricti. Erupit detraçtio ex invidia & ingratitude; Moyse autem ita se gessit benignum ac temperatum, ut offensus illis

opem ferret. Regia magnanimitas est ingratos sustinere, & à miseria levare; ac politica cælestis est ulcisci injurias ministrorum, & murmuratores punire.

CAPUT XII.

Ingratitudo fecit populum timidum & ignavum.

S. PRIMUS.

Ex ignavo timore statuit populus Deum, ac Moysen servitute Aegyptiaca commutare.

135 **D**E venit populus ad locum Cadis, qui cum esset propinquus Chanaan, injunxit Deus Moyse, ut mitteret exploratores in terram: *Mitte viros, qui considerent terram Chanaan, quam daturus sum filiis Israel.* Si Deus promiserat tellurem illam suo populo, illamque tamquam optimam comendaverat, & nullus Divinis promissionibus, ac verbis subesse potest dolus, vel error, cur præcipienda erat à Moyse talis & veritatis exploratio? Voluit Deus edocere Moysen, nullò bellum esse tentandum, vel gerendum, quin prius vires propriæ conferantur cū viribus hostium, Divinamque promissionem non eximere nos ab humana prudentia. Josue promiserat Deus everisionem Jericho, ex solo tubarum strepitu eventuram, & tamè iussit explorari civitatem, quasi subigendam armorum viribus: *Ite, & circuite civitatem armati.*

Psal. 77.

Detraçtio non parit bonitatem, sed invidia.

Luc. 15.

Num. 13.

130.

Considerato, & delibera-tur an-tellum.

Miraculo in usum sunt peranda deficientia in idu-ria.

L Mira-

Miracula non speranda ex incuria, sed fide industriaque promerenda. Quādo Deus voluit Pharaonem in mari subvertere, præcepit Moyſi ut virgā undas quateret, ut hac prævia diligētia miraculum accideret. Adhibeat Moyſes conatum, quē potest, ac debet, & tunc Deus operabitur in illius favorem, quod ille ſuis viribus non potest. Subtrahere humanam diligentia est retardare Deū, nec cooperetur nobis ad conſecutionem magni finis. Satis ſuperque est vis ac potestas sanguinis Chriſti ad ſalutem omnium hominum: & tamen ut effectu ipſo ſalventur, vult Deus ut tali potestate adjuvantur bona opera: qui verò parum curantes de bonis operibus ſegniter & oſcitanter vivunt, noſunt in re & effectu ſalvari.

136 Ex ſingulis tribubus miſit Moyſes duos exploratores, & præcipui fuere Caleb; & Joſue. Explorata diligēter tellure, retulerunt fideliter exploratores terram eſſe fertilem, habitatores fortiffimos, civitates magnas, & valido muro circumſeptas. His auditis obſtupuit populus, & præ timore exanimatus, quaſi jam incidiffet in manus Chanaanæorum, poſtquam conqueſtus eſt Moyſen & Aaronem, murmuravit de ipſo Deo, quod ipſum eriperet à ſervitute, & oppoſuerit debellationi Chanaanæorū: proindeque ſtatuit reverti in Ægyptum, & eligere Principem à quo gubernaretur: *Conſtituamus nobis ducem, & revertamur in Ægyptum.*

Nullus in rebus dubijs maior hoſtis, quàm metus: quoniam eligit pro remedio maius periculum. In naufragijs priores, qui fluctibus obrutuntur, ſunt meticolofi: in præliis qui minùs evadunt, ſunt qui pluſtiment. Quādiu Petrus fuit interritus, calcabat undas, & grefſus movebat ſiccò veſtigio: *Ambulabat ſuper aquas.* Timore correptus, qui priùs deſpiciebat fluctus, vidit ſe penè ſubmerſum: *Timuit, & cum cepiſſet mergi, clamavit.* Idem Petrus in horto, omni procul timore, ſe oppoſuit fortitudini totius armatæ phalangis: & in aula Caiaphæ meticolofus à quadam ſœmina fuit ſubactus. Contra virū impavidum, quæcumque fortitudo debilitas eſt: contra pavidum, quæcumque debilitas reputatur ingens fortitudo. Abſque timore vir quicumque reſiſtit fortitudini: ob timorem ſuperatur à debilitate, non quia parum fortis, ſed quia nimis timidus.

Pollet metus tanta vi, ut deſtruat ſpem ſalutis, ubi quærenda & invenienda erat ſalus: & rapitur per maiora pericula, ut quærat mortem proprijs ſibi manibus conſciſcendam. Metus acerrimus hoſtis eſt vitæ & honoris: ſiquidem abſque ratione, & cū debilitate ſuperat. Cū foret Herodes Rex, ubi primū exhibuit timorem, Regio nomine per Evangeliftam ſpoliatur: *Herodes autē turbatus eſt.* Qui ſe turbatum metu oſtendit, Regiam nobilitatem amittit.

Scriptis Apoftolus Chriſtū veniſſe,

niffe, ut nos eriperet à timore mortis: *Ut liberaret eos, qui timore mortis obnoxij ſunt ſervituti.* Cur non dixit veniſſe Chriſtum ut nos eriperet à morte, ſed à metu mortis: ſiquidem mortuus pro nobis nos à morte liberavit? Nulla mors ſavior & dirior eſt ad torquendū quàm timor mortis: quia cū mors ſit in rebus maxime formidabilis, timor eſt horribilior, cū pluſ torqueat quàm ipſa mors. Ob timorem mortis ſe cōtulit Elias in deſertum: *Timuit Elias, & ſurgens abiit.* Quomodo mortē timet, quā ſitibundus appetit? *Sufficit Domine: tolle animam meam.* An ne contrarius in affectibus ſibi ipſi Prøpheta eſt? Ad eò crudelis eſt timor mortis, ut rigor ipſius mortis viſus fuerit illi facilior, & tolerabilior.

137 Tentarunt duo illi exploratores animos addere populo, & illic ſuadere aggrediendū facinus, in memoriam revocātes Divinam ſatis expertam protectionē, & beneficia, quæ à potēti Dei manu acceperat: *Dominus nobiſcum eſt, nolite timere.* Verū populus ita moleſtē, & agrē tulit ſuaſionem huiusmodi, ut eos lapidibus appeteret: *Cūque clamaret omnis multitudo, & lapidibus eos vellet opprimere.* Enituit tunc gloria Domini, & eos defendit: *Apparuit gloria Domini.* Gloria illa Dei, erat nubes, qua Deus protegēbat: declaratum eſt per gloriam patrociniū, quia nulla in Deo maior eſt gloria, quàm protegere miſerabiles: hos reddere protectos eſt apparere glorioſū:

nam quod nobis pro remedio datur, ipſi Deo gloria eſt. Deum in throno crucis reſentatum mortuum vidit olim Iſaias: *Vidi Iſai 6. Dominum ſedentem ſuper ſolum excelſum & elevatum.* Et Joannes Evangelifta huiusmodi viſionem exponens ait Prøphetam vidiffe gloriam Dei: *Hæc dixit Iſaias, quando vidit gloriam ejus.* Si Iſaias locutus eſt de morte, cur ait Joannes locutus de gloria? Quia mors Chriſti plurimum habebat gloriæ illius, quia cōtinēbat plurimum remedij noſtri. Talem reputavit Joannes, talem reputavit Dominus: cū enim egrederet ut Judas, ut eum morti traderet, ſe glorificatum manere dixit Chriſtus: *Nunc clarificatus eſt Filius hominis.* Videbatur Chriſto ſe non eſſe glorioſum niſi per mortem: ex eo quod illius mors noſtrum remedium, ſeu redemptionem eſſet paritura. Idcirco Jernias Chriſti crucem appellavit virgam fortem, & baculum glorioſum. Non ſolum quia per crucem & operatam in ea redemptionem homo jus ad gloriam, quod per peccatum amilerat, recuperavit; ſed etiam quia crux nobis remedium ac ſalutem pariens reddidit Deum glorioſum.

138 Non ſuſtinuit populus ſuaſionem, quia revocabat in memoriam beneficia à Deo accepta: & ingratitude populi lapidibus armatur contra beneficia. Ubiprimū Chriſtus ſe Dei Filium, hominumque Redemptorē probavit, Judæi arreptis lapidibus illū intēderūt percutere. Suaſio

L 2 ſio

Metus
eſt peior
ipſa
morte.
Ad
Heb. 2.

3. Reg.
19.

Populus
vult
lapi-
dare
explora-
tores.

Exod.
13.

Prote-
ctio miſi-
ſerabilium
eſt Deo
gloria.

Gloria
Chriſti
eſt homi-
num re-
medium.

Joan.

11.

Joan.
13.

Jer. 48.

Ingrati-
tudo ar-
matur
lapi-
dibus con-
tra be-
neficia.
Joan.
10.

Hebraei
in digni-
tate contra
Moyſen
& Deū.

Nim.
14.
Metus
inperi-
culis eſt
maior
hoſtis.

si illa non solum referebat beneficia, sed etiam proponebat veritates: & veritates in Judæis nullum alium produxerunt fructum, nisi lapides. Interrogarunt à Domino, an esset Filius Dei: exposuit illis Dominus veritatem, qua accepta, lapides illic ad arripuerunt, ut jaceret. Utraque illa oportunitate voluerunt lapidare, quia veritates & beneficia non altera gente ingrata compellantur. Voluit diabolus lapides verti in panem ad depellendam famem. Et homines arripiunt lapides ad depellendam tollendamque vitam illius, qui illis intimat veritatem. In lege scripta præcipiebat Deus Pontificibus, ut imponerent rationali doctrinam, seu veritatem, & per ambitum ornarent lapidibus. Quasi offendens veritatem, quam docerent, ipsis parituram esse lapides. volebat tamen quod doctrinam seu veritatem gestarent in pectore, ut sic edocti, duris quantumvis appetiti lapidibus, & corde nunquam excuterent veritatem. Lapidibus in lucebantur septem Angelis, quos vidit Joannes: *Vestri lapide mundo*, quia eum forent concionatores, armabantur iisdem lapidibus, quibus impetedi erat; vel jam impetiti fuerant. Et quidem illis erat pro gloria, trasacta persecutio. Veritas enim iisdem lapidibus, quibus offenditur in terra, postea ornatur, ac fulget in cælo: nulla enim gloria patientiam pro veritate æquare potest. Nata est veritas in terra pro mundi remedio: *Veritas de terra orta*

Veritas
lapidatur.

Matth.
4.
Exod.
28.

Concionatores
lapidantur.
Apoc.
18.

Psalm.
84.

est. Et mundus semper infectatus est veritatem; cum enim sit ingratus, non potest non plus odisse, cui plus debet. Ingressi fuerant Iconium Apostoli Paulus & Barnabas, & multi ex incolis contra eos arripuerunt lapides: *Lapidantesque Paulum traxerunt extra civitatem.* Quid? Nonne eisdem Apostolos tamquam Deos intenderunt colere: *Dij similes facti hominibus descenderunt ad nos?* Indicarunt illis Apostoli Evangelicam veritatem: *Nos mortales sumus, similes vobis homines, amonitantes vobis ab his vanis converti ad Deum vivum.* Ubi primum illis innouit veritas, pro ea extinguenda vel saltem fuganda arte perunt lapides etiam contra eos, quos tamquam Deos venerantur.

Ab. 14.

139 Unum vellem inquirere: nonne populus Hebræus satis perspectum habuerat, se Dei favore, à Pharaonis potestate ereptum; virga Moylis, & debellatum Amalechum, illius manibus in monte ad cælum erectis? Cur igitur ita exhorruit Chanaanos, ut Divinae protectioni diffideret? Erat populus ingratus, & ingratitudo cum in se falsa ac fraudulenta sit, semper timet ac diffidit. Est enim poena individua comes ingratitudinis semper timere, ac diffidere: S. Paulus æquavit in reprobis iudicij expectationem gehennali igni; quia huic tamquam supplicium adiungendus est timor & diffidentia: *Terribilis autem quedam expectatio iudicij, & ignis emulatio.* Et ingratus jam in hac vita sustinere incipit poenas reprobationis.

Ingratitudo parit diffidentiam.

Ab.
Heb. 103

proborum: quia ingratitudo signum reprobationis est.

Reprobationis
signum
in gratitudo.

Spes in
Deo beatitudo.

Tit. 2.

Valor felicitatis ramus est; & confidentia brachium felicitatis, quibus Caleb & Josue Deo benefico gratificati tatius promissionis telluris dominatum obtinuerunt. Beatam spem vocavit Apostolus cælestem felicitatem: *Expectantes beatam spem.* Exponit beatitudinem ex confidentia: quasi qui de felicitate certus vivit, non possit esse infelix. Mundi hujus infelicitatis non experietur, qui suam omnem spem, ac fiduciam in Deo reposuerit.

Gratitudo eripit à periculis.

Num.
14.

140 Opportunitate alia concepit populus unam cum timore hostium, diffidentiam protectionis Divinae: & Rahab populo exanimato, ut erigeret animos, revocavit in memoriam beneficia à Deo accepta in transitu maris Rubri: miraculum retulit, & adiecit: *Dominus Deus vester ipse est.* Cur excitat memoriam beneficiorum timido ac diffidenti populo? Ut sciret se beneficijs acceptis gratificantem, ab omni timore periculi eripiendum: cum ingratitudo eum redderet meticulosum ac diffidentem. Memoria beneficiorum peperit ipsi Rahab cælestem protectionem. Beneficiorum oblivio eundem illum populum destruxit. Deus ipse qui foeminae gratæ open tulit, punivit populum ingratum.

Amor divinus cur abscondatur.
Ecel. 9.

Nescit homo utrum odio, an amore dignus sit. Cur Divinus amor erga homines manet in occulto, & hominibus absconditur? Ne homines parum curent de aman-

do & colendo Deo: sed circa Dei amorem & cultum solliciti perseverent. Ea enim prisca hominum consuetudo est, dum certo cognoscunt amari, se in correspondendo desides & oblitos exhibere. Igitur ut solliciti procurent salutem suam, & ad cælestem anhelent gloriam, ignorent Divinum amorem: si enim sciverint, exponunt se periculo amittendi, ex gratitudinis defectu: eadem ratione voluit Deus in expugnatione Chanaan probare sollicitudinem populi: sed ingratitudo sollicitudinem vertit in amorem: & amor statuit libertatem servitute commutare: quia timor cum ingratitudine infidelis, & ignavus est.

§. SECUNDUS.

Plus est quod timemus, quam id quod patimur.

141 Non solum populus tamquam segnis expavit, sed timore ipso plurimas lacrymas effudit: *Omnis tumba flevit nocte illa.* Et certe magna inscitia est mala formidare antequam eveniant, capere dolorem nondum advenientem: nam dolorem duplicat qui ante tempus torquetur. Et quid crudelius semper est quod timemus, quam quod patimur. Super duritia multorum lapidum visum Jacobo est se dormire, quando in Mesopotamiam iter agentem sopor invasit: *Tulit de lapidibus qui jacebant, & supponens capiti suo dormiit.* Et somno tamen excitatus unum tantum invenit

Timor duplicat dolorem.
Num.
24.

lapidem, quem erexit in monumentum, & Dei honorem: *Surgens ergo Jacob mane tulit lapidem, quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum.* Si tulit multos lapides, ut recumberet, cur mane unum solum invenit, quem erigeret? Antequam dormiret, plures erant, & postquam evigilavit, unus apparuit? Solent labores in imaginatione plures esse, quam in experientia: multos Jacob imaginatur lapides, unius tantum duritiam expertus est.

Fugit Elias Jezabelem molientem spoliare vitam ipsam Prophetam: nullum enim fuga aptius remedium est ad declinandam formine indignationem: cum verò iter aperet per solitudinem, ad unum ramum arboris mortem expetivit, ut finem tot infestationibus imponeret: *Petitit animam suam, ut moreretur.* Quomodo expetebat mortem, si mortem fugiebat? In urbe timuit Elias mortem, in solitudine mortem amavit: & mors quando timetur, mors apparet, quando amatur, vita videtur: nulla mala sunt mala, si amentur, solum formidata, mala erunt. Christus in horto sola mortis cogitatione eo devenit, ut ex omnibus corporis partibus sanguine immitteret. In Calvario ita promptus & animosus occubuit, ut inclinatione capitis morti annueret, faceretque accedendi potestatem. Quid? in horto tanta debilitas, in Calvario tantus valor? Ita: timuit in horto mortem: *Capit parere & tendere;* in Calvario appetit mortem:

Oblatus est, quia ipse voluit. Et mortalis non est desideranti, sed timenti.

Passio Christi in Thabore visa fuit excessus, in executione calix: nam poena quae in absentia crescunt, in praesentia minuuntur: absentes enim timor auget, praesentes experientia minuit. Aggredienda facinora assimulantur rosae, quae spinosa nascitur: postquam verò optatis responderet eventus, omnes praeteriti labores apparent leves, imò jucundi: & quidem nulla sine labore gloria parta est.

142 Propter rebellionem populi Deus exandescens, dixit Moyse dira pestilentia universum populum illum deleturum: ubi verò Moyses pro rebellipopulo veniam deprecatus est, opponens Deo ipsi suam infinitam misericordiam, statim pro illo veniam obtinuit: *Dimisi (inquit Deus) secundum verbum tuum. Petitio nostra erga Deum adeo potens est, ut nos hortetur.* Apostolus ad petendum simul, & gratias agendum: *Nilil felicitatis, sed in omni oratione, & obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestrae innotescant apud Deum.* Priori loco gratificationem postulat, & deinde beneficium per preces obtinendum: est enim Deus adeo festinus in benefaciendo, ut nostris precibus nondum fufus, sed fundendis annuat, nostraque vota explicata anticipet. Id multum commendavit Suetonius in Imperatore Gratiano, quasi foret velocior in largiendo, quam sui

Mors de siderata non videtur mors.

1. Reg. 29.

Mala formidata sunt vere mala. Luc. 23.

Mors. Mala absentia plus sinuntur.

Miseria cordia Dei in pariendo.

Petitio Deo obsequatur.

Ad Phil. 4.

Largitas Imperatoris Gratiano.

Imperij Vassalli in desiderando. Hac de causa Deus Moyse efflagitati veniam pro populo non dixit: *Dimittam:* sed; *Dimisi,* non locutus de futuro, sed de praeterito: quasi antequam Moyses appeteret, & peteret veniam, Deus remiserit injuriā: non quod Moyses id jam desideraverit, sed quod Deus desiderium praeviderit.

Verum cur tam velox est Deus ad condonandum, impendendumque veniam genti ingrata? Quia ingratitude & ignavia tamquam supplicio nimis duro & acerbo satis populus affectus erat: ingratus homo non est; ignavus non vivit: illum sua essentia ac natura vitium privat; hunc timor ipse interficat: denique metus ita occupavit & obruit illos omnes Hebraeos populi tumultuantis ac rebellis, qui se meticulosos exhibuerant, ut tamquam ingratos & ignavos in ipsa solitudine sepeliret. Nam plus est quod timemus, quam id quod patimur.

CAPUT XIII.

Præcipit Deus separari ingratos populi tamquam gentem tabidam, & infectam.

§. PRIMUS.

Propria ingratitude supplicium fuit ingratorum.

143 **C**ondonata poena pestilentiae, injuxit Deus Moysi, ut è populo segregaret omnes,

qui ætatis viginti annos excederent, demptis Caleb & Josue: deinde segregati revertentur in Ægyptum, juxta id quod rebelles ipsi statuerunt. Condonavit illis rebellionem: supplicium verò, quo eosdem affecit, fuit propria ipsorum ingratitude. Quando enim crimen infame est, crimen ipsum supplicium est. Deus ijs qui verbum incarnatum receperunt, contulit in præmium potestatem, ut fierent Dei filij: nullum verò legimus inflictum supplicium ijs, qui non receperunt:

Et sui eum non receperunt: quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Si Deus æquus justus est in præmio conferendo, atque inferendo supplicio, cur se ipsum acceptantes afficit præmio, & non afficit supplicio respicientes? Quod homines respuerint, Deumque à se abjecerint, fuit peccatum ingratitude, utpote neglectio tanti beneficii adventus Dei: est autem ingratitude tam vile, & infame peccatum, ut sufficiat pro supplicio. Caimo relicta est vita pro poena: quasi infamia proditionis illi foret poena prolixior ac durior, quam mors: quia per mortem clauditur infamia vitæ, & per vitam infamæ vivit quis in morte.

Deus ostende mihi super inimicos meos, ne occidas eos, ne obliviscantur populi mei. Dixit David propheticè: *Disperge illos in virtute tua, & depone eos protector meus Dominus.* Sic videtur orare Christus Patrem suum, à quo deprecatur ne occidat Judæos hostes suos, quia

Nam.

Supplicium est ipsa culpa.

Psal. 138.

si ingratitude illorum sufficiat illis pro supplicio: sed dispergat eos per universum orbem; ne tempore aliquo excidat e memoria fidelium excessus, quem pro illis implevit Christus moriens crucifixus per ingratos: nam ad conspectum ingrati plus elucescit gratificantis excessus. Labamus se exhibuit ingratum erga Jacob, quando illi denegavit suorum laborum mercedem: & Jacob tamquam gratus amorem Rachelis se exhibuit erga illam ardentissimum amantem.

144 Duo in ingratitude contemplari licet: alterum, nullum inveniri par supplicium, quo multetur; alterum, nullam posse excogitari rationem, ob quam committatur. Nullum reperitur supplicium ingratitude, quia quodcumque est impar, longeque inferior tanto sceleri. Nulla invenitur ratio ob quam committatur: quia ingratitude genuinus partus est irrationalitatis: *Quid est quod dilectus meus* (inquit Deus) *fecit scelera multa?* Magna Deo cura scire quid moverit hominem Deo charum, ut ipsi Deo ingratus fieret: *Quid est?* Quasi dicat, qua ratione ductus & impulsus? Quid? Deum sapientiam infinitam latet aliquid? Si Deus nescit, quis ei indicare poterit? Voluit supremum numen nos docere nullam dari etiam apparentem rationem, qua ducatur ingratus, ut tam infano vitio laboret. Ut quis sit lascivus, pulchritudo objecti delectabilis irretit: ut sit avarus, aurum, & pecunia obcaecat: ve-

rum ut sit ingratus, beneficiaque compendet injurijs, nulla omnino ratio etiam falsa & apparens movere potest: & ideo necitur a Deo. Injuncto oeconomio suo paterfamilias, ut solveret mercedem illis hominibus, qui in vinea laborem suum impenderant, & illi ad solutionem coeperunt queri, & murmurare: *Accipientes murmurabant.* Postea idem paterfamilias in regionem quandam iturus talenta sua clientibus dispersit, & cum uni daret quinque talenta, alij duo, alij unum tantum, nullus ex illis videns similem inaequalitatem conquestus est, & murmuravit. Cur in prioribus, & non in posterioribus servis ingrata illa querela? In posterioribus elucebat ratio; siquidem in talentis illis figurabatur mens ornata scientis: illique proinde erant viri praestantes ingenio, & ingenii priores erant famuli viles, ligonibus affucti, ac rudes, & ideo accipientes murmurabant; nam solvere linguam ad murmurandum de benefactore, cum sit effectus ingratitude, reperiri nequit nisi in rusticis, vilissimis, & abjectissimis servis.

145 Executus est Moyses separationem, & cum separati reverterentur in Aegyptum, omnes infelicitate in solitudine periere: *Mortui sunt, atque percussu in conspectu Domini.* Ingratitude fuit causa separationis; sed divisio ipsa supplicium. Divisus est Lot ab Abrahamo, tamquam ingratus, & in divisione reperit captivitatem. Voluerunt prisca mortales

tales condere magnificam civitatem, ut sic comparent nominis gloriam & celebritatem in orbe universo, sed notarunt id fieri oportere ante suam in varias partes divisionem: *Antequam dividamur.* Quasi postquam fuissent divisos: nam unione gloria comparatur, divisione perditur. Idcirco Deus cum vellet infanos eorum conatus interceptere, divisionem induxit: & illi videtes se divisos, a molitione civitatis desisterunt: nam sicut unione omne opus executioni madatur, ita divisione nihil perficitur.

Voluit Petrus in Thabore fabricare tria tabernacula, & tamquam nescius objurgatus fuit: *Nesciens quid diceret.* Quod commisit Petrus crimine, ut tali censura plecteretur: *Meditatus est divisionem inter tabernacula: Faciamus hic tria tabernacula: tibi unum, Moysi unum, & Elia unum.* Qui in tabernaculis molitur divisionem, eam videtur velle ponere in animis. Ad conspectum gloriae, quae Petrus fruitur, divisiones conatur, ideo infelicitate arguitur: magna enim infelicitas est putare data divisione reperiri posse gloriam, sed tantum Dei supplicium acerrimum, quale miserimus populus expertus est.

146 Duplici ex causa sepelivit Deus in deserto viros illos divisos: altera, quia ingratitude malum tabiferum, & infectivum est, peste autem infectiva sublato in solitudinibus sepeliri solent: altera, quia aequum est nullum ingratorum superesse nomen ac memoriam: siquidem ingrati sunt peiores ipsis

bellis; haec enim saepe gratificantur suis benefactoribus: ingratus autem quod plus accipit, plus offendit.

Ejecit Christus demonium e corpore cujusdam hominis in templo: & cum circumstantias omnes hujus historiae minutim narraverit Lucas, silentio praeterit nomen hominis, in quo miraculum editum est: *Erat ejiciens demonium, & huiusmodi erat mutus, & locutus est mutus.* Quia cum foret adeo ingratus, ut non aperuerit os ad Dominum commendandum, eique debitas grates referendum, dignus fuit aeternae oblivione. Silentio involvit Joannes tribum Ephraim, cum meminerit de alijs inter beatos. Cum enim ob ingratitude se a reliquis tribubus divideret, par fuit, ut sui nominis gloria, ac memoria amiserit: nam propria ingratitude supplicium est ingratorum.

§. SECUNDUS.

In supplicio ingratitude populi adest documentum Divinum ad regimen Principum.

147 Separatione per Moysen executioni madata, tribus satisfecit Deus, scilicet implens justitiam, clementiam, & verbum: satisfecit justitiae; quia punivit ingratos suamque illorum ingratitude: satisfecit clementiae; quia pepercit minori culpae obnoxius: implevit suum verbum, quatenus dedit electis terram promissionis. In tribunali Divino nulla est justitia, cui non admittatur lenitas: in humano supplicium est merus rigor. Punivit Deus populum rebellē, & cum omnia esset

M culpa,

Gen. 29.

Ingratitudo est omnino irrati-
onabilis.

Joram.
11.

Matth.
20.

De tra-
dio est
vitium
rustico-
rum.

Gloria
ex unio-
ne.

Gen. 11.

Juc. 9.

Ingrati
nominis
& memo-
ria in-
signi.
Luc. 11.

Apar.
7.

Die ista
perdit.

Num.
14.

Gen. 13.

tales

Ingrati-
tudo
malum in
se
vitium.

culpa, poena afficit pauciores: De
voravit extremam castrorum partem.
Punivit Josue Achâ propter au-
ream regulam, quam surripuit in
direptione Jericho: & suppliciū
cōprehendit universam familiam
Aham: *Lapidavit que eum omnis Is-*

Jof. 7.

*Levitas
severitas
si misce-
da est.
Apoc.
5.*

rael, & omnia que illius erant, igne con-
sumpta sunt. Nec potest justitia,
imò nec clementia stare sine mo-
deratione: nam in rerū extremi-
tatis adest periculum, in medio
constitunt virtutes. Si Princeps
omnibus parcit, se exponit con-
temptui: si omnia punit, crudelita-
tis arguitur. Christus Joanni
iteratò apparuit, modò instat Leo-
nis, modò instat agni: cur non
semper Leo, cur non semper ag-
nus? Erat Christus Rex, & Rex
nec semper se debet gerere Leo-
nem in severitate, nec semper agnū
mansuetudine. Discant Reges
terreni à cœlesti Rege.

*Severi-
tas leni-
tate tem-
peranda.
Ad
Heb. 9.*

148 Suppetunt duo adhuc
firmendam doctrinam exempla,
si vellet insistere exemplis Prin-
cipes, vel magistratus. Alterū est,
justisse Deum, ut in arca testamē-
ti servaretur simul virga Moysis
cum manna: *In qua una arca ha-*

Isai. 11.

bens manna, & virga Aaron. Alterū,
prædixisse Isaiam eradice virgæ
Jesse erupturum florem: *Et flos*
de radice ejus. Virga rigoris sym-
bolum est: voluit igitur ostēdere
Deus virgæ duritiam esse miti-
gandam dulcedine manna, & su-
avitate floris: supplicium esse de-
bere simul loco poenæ, ac mede-
la: & eū, qui plus medetur, meli-
us punire. Injungit Christus Petro,
ut devoret vas animalium im-

mundorum: *Occide, & manduca.*
Ut Petrus Ecclesiæ Princeps scri-
ret non omnia summo rigore pu-
nienda, sed quandoque, si oport-
teret, esse devoranda peccata sub-
ditorum, sicut idemmet Christus
ea in cruce potavit pro hominū
remedio: quia nec justitia, nec cle-
mentia ulla esse potest sine mo-
deramine.

Ab. 11.

149 Cū Deus satis esset li-
ber obligatione, implēdæ promissio-
nis ob rebellionem populi se
reddentis indignū terra promissio-
sa, implevit tamen: ut doceret Prin-
cipes, ipsorum promissiones excu-
sationi non subesse; cū sit to-
lerabilius dare non merenti, quā
desse verbo, & veritati promit-
tentis. Dare nō merenti olet pro-
digalitate; non date quod pro-
missum est, mēdaciū: nimia lar-
gitas ex causa inhonestari potest;
mentiri summus in homine defe-
ctus est: & una ex præcipuis qua-
litatibus hominē afficientibus est
veritas: nā hominis mendacis idē
valor est atque monete falsæ, seu
adulterinæ: *Cujam omnia essent cō-*

*Promis-
sio à
Principo
implenda.*

*Mendacium
valorem.*

summata, ut cōsummaretur scriptura,
dixit, Satio. Si omnia jã cōsumma-
ta erant, quomodo supererat ali-
quid cōsummandū? Erāt omnia
cōsummata quoad redēptionem,
nō tamen quoad implemē scrip-
turæ, & honorem Christi, ad
quem pertinebat implere verbū,
quod protulerat: *Et in sitimea po-*
taverunt me aceto. Et cū oppor-
tunitate illa crucis declaratus fū-
erat Rex: Rex Judæorum, summo
pere expediebat Regale verbum
implere.

*Joan.
29.
Verbū
imple-
ndum.*

*Psal.
88.*

*Veritas
in prin-
cipe po-
tior quā
potestas.
Luc. 11.*

150 Pluris debet facere Prin-
ces veritatem, quā potentiam,
ut semper affectet se exhibere
potius veraciorem, quā poten-
torem; & in hoc Deum æmule-
tur: *Non est impossibile apud Deū*
omne verbum. Cur non dixit, *omne*
opus, sed dixit, *omne verbum:* quasi
possibilitas non in opera, sed in
verba caderet? Opus ad potesta-
tem, verbum ad veritatem spec-
tat: Deus igitur significare nobis
voluit se plurius facere veritatem
suam, quā potentiam, velleque
se reputari potius veracem, quā
potentem. Inhibuit Deus sacri-
ficiū Abrahamo, quando jam
elato brachio in prōptu erat ad
infligēdū vulnus filio suo Isaac:
Ne extendas manum tuam super pue-
rum. Cur Deus intercipit sacri-
ficiū Abrahamo, si in hoc vide-
tur impedire suam potentiam, &
sublime dominium in hominum
vitas, ut homo filium hominē sa-
crificet? Promiserat Deus Abra-
hamo se facturum Isaacum parē-
tem familiæ admodum copiosæ;
si illa gladio interiret, maneret
spes hujusmodi promissionis in-
tercepta; ne igitur spes abjicia-
tūr, maneat impeditū sacrificiū;
Deus enim plurius facit veritatē
sui verbi, quā efficaciam suæ
potentiæ.

*Verbum
opus Dei
pro codē
Gen. 11.*

151 Hinc facile oritur idem
esse in Deo dicere & facere, seu
loqui & operari. Retulit Moy-
ses omnia opera creationis, seu
molitionis hujus mundi, & in sin-
gulis repetit verbum, & opus: *Di-*
xitque Deus: fiat lux, & facta est
lux. Dixit quoque Deus; *fiat firma-*

mentum, & factum firmamentum. Non-
ne satis erat narrare operatio-
nem, cur in singulis operationi-
bus verbū repetit? Noluit Moy-
ses esse satis: quia voluit homines
sibi persuadere in Deo æque na-
tivam esse indicendo veritatem,
atque in operando omnipoten-
tiam.

Ut Deus olim convinceret
Hebræos ad assequendum visu,
quæ illis verbo protulerat, *Vidi-*
stis (inquit) quæ de cælo locutus sum
vois. Ad aures spectat quod ore
profertur, & non ad oculos: vox
auditur, opus cernitur. Cur igitur
ait Deus Hebræos vidisse,
quæ ipse de cælo locutus fue-
rat? Quia in Deo verba, & opera
quibuldā vinculis annectuntur:
sūt in Deo sepe verba associata
operibus. Hoc testatus est Chri-
stus discipulis Baptistæ: *Renūtia-*
te Joanni quæ audistis, & vidistis.

*Exod.
20.*

*Matt.
11.*

152 Veritas adeo peculiaris
virtus Principis est, ut nemo sine
veritate Princeps esse possit. Mé-
daci nemo fidem habet: menda-
cem colit, & honorat nemo. Ro-
mani suam veritatem in Capi-
tolio juxta Jovem collocarunt:
quia sine veritate neque Divini-
tatem, neque rectam administra-
tionem posse consistere intellex-
erant. Lisander effigiem verita-
tis in pretioso lapide sculptā col-
locari in suo sepulchro jussit, ne
etiam post mortē à veritate oc-
ulos deflecteret. Augustus verita-
tem dixit virtutē regiam. Joan-
nes quando vidit Divinum Ver-
bum multiplici corona redimitū:
Et in capite ejus diademata multa,

*Veritas
est prin-
cipis
virtus
peculiaris.*

*Apoc.
12.
Veritas
in solo
Dei.*

observavit in eo veritatis nomen esse: *Fidelis & verax.* Notavit veracem, quia consideraverat Regem sublimem. Fundamento enim veritatis recte nititur corona. Divinum Balthazar arbitratus est Daniele, quādo illi Daniel exposuit paucos characteres, qui continebant magnā supplicia: *Attendi de te, quoniam spiritum deorum habes.* Si Danielis socios non existimavit Divinos, quādo illi evaserunt flammās, cur Divinum putat Danielē, quādo exponit characteres? Socij Danielis ostenderunt robur ac generositatē in subeundis tormentis: Daniel multum excelluit in exponendo Regi veritates: ex quo prae dicto Rex cognoverat illum habere Dei spiritum, siquidem solus Deus veritas est, & verum loquitur.

Mendacium dicitur de ecc. princ. pem.

153 Qualitates duae efficiunt mendaces, utraque indigna principatu, scilicet vilitas, & ignorantia: idcirco etiam inter bestias mendacibus denegata corona est. Vilissimae inter omnes sunt malitiosae & fraudulentae. Leo, Aquila, & Delphin Reges sunt terrae, aeris, & Oceani, quia carent astutijs & fallacijs vulpium, perdicum, & cancrorum: *Leones & aquila dolis carent, scripsit Plinius senior.*

Mendacium vilitate est. Luc. 14.

Excusavit se rusticus mendacio, quādo ad coenam invitatus fuit, praetendens se velle scire quod emerat, peracta jam emptione: *Juga bovum emi quinque, & eo probare illa: rogo te, habeme excusatum.* Se excusavit mendacio, quia

rusticorum ac vilium mentiri est: & nulla ignorantior gens est, quā mendax. Phariseis dixerat Christus exultavisse Abrahamum, cū illius diem videret: quibus verbis quasi se implicantibus non acquiescentes arguebant. Christum nodum quinquaginta aetatis annos implevisse, & vidisse Abrahamum: *Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti?* Stolidi argumentatio. Dixisset Christus suum diem ab Abrahamo fuisse visum, illi inferunt non potuisse Christum ut pote aetatis longē inferioris vidisse antiquissimū Abrahamum. Doctores & magistri legis sic incoherenter arguunt, non percipientes verba Christi. Erant mendaces, proindeque veritatis hostes: *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?* Mendaces autem in discurrendo & arguendo sunt valde ignorantes.

Joan. 16.

Joan. 8.

Ut fratres Josephi suaderent parenti Jacob illum esse mortuum, exuerunt veste, quam macularunt sanguine, & obtulerunt, dicentes à bellua fuisse devoratum, seque solam tunicam cruore imbutam eripere potuisse: qua malitia fratrum mendacium cognita, exclamavit senex: *Fera pessima comedit eum, bestia devoravit Joseph.* Mirabilis inscitia fratrum mentientium: vel enim fera laceraverat Josephum antequam exueret, vel vestitum invaserat & comederat: si primum, hoc est, ja exorum laceravit, cur afferunt tunicam sanguine madentem? si secundum, hoc est, si vestitum invasit ac laceravit, cur afferunt tunicam

Ignorantia viti mendacis.

Gen. 37.

niam integram? Voluerunt fratres illi mentiri, & mendacium cum a veto semper deviet, semper in discurrendo praefert stultitiam. In mendacio reperit populus supplicium suae ingratae rebellionis: siquidem in solitudine rebellavit contra Deum, & voluit reverti in Aegyptum; quare ob ingratitude[m] mansit sine Deo sepultus in deserto tamquam rebellis; quia ingrati separandi sunt ab humano convivio tamquam gens tabida, & infecta: & qui a Deo, qui est veritas, deflectit, cū mendacio in Erebo sepelitur.

CAPUT XIV.

Ingratitudo populi fuit infidelis, & immedicabilis.

§. PRIMUS.

Mala inveterata sunt sine remedio.

154 **S**eparavit Deus à populo seniores, at non à populo ingratitude[m] separata est. Nam aequè ingrati fuerunt electi & separati: Coreb enim regiminis avidus, flagransque ambitione defecit contra Moysen: multi que de electis populi adherentes Coreb conjurarunt, ut deturbarent Moysen à regimine: *Surrexerunt contra Moysen.* Quia ingratitude[m] populi fuit semper infidelis; ingratitude[m] enim, & infidelitas sunt individuae comites.

Num. 16.

Duo occurrunt in hoc loco animadversione digna; alterum,

Coreb aspirasse ad principatum Moysis; alterum, non respicere populum ab ingratitude[m] satis monitum suorum parentum supplicio. Quid? Moyses justus efflagitat à Deo regiminis levamen, & Coreb pravus adspirat ad regiminis onus? In proprio est difficultatis solutio: justus ex humilitate appetunt descensum, injusti ex superbia ad ascensum semper anhelant. In Christi baptismo vidit praecursor Joannes tertiam S. Trinitatis personā supra Dominum caput descendentem: *Vidit Spiritum Dei descendentem de caelo.* Et. *Haiaes e contra vidit Luciferum conantem ascendere: Qui dicebat in corde suo, In caelum conscendam.* Quid? descendit de caelo Spiritus Divinus, & curat ascendere Spiritus Angelicus? Ita: quia Spiritus ille sanctus est; spiritus hic pravus; contrarijs pugnant inter se qualitatibus bonus & malus spiritus. Conatur malus ascendere. Nonne malus descensum, bonus ascensum meretur? cur igitur tam oppositi conatus? Quia alter ascensu dignus, alter indignus est; idcirco dignus appetit descensum, indignus ascensum. Coreb appetebat regimen, quod respuebat Moyses: quia Moyses factus, Coreb perversus; hic defuitus meritis, ille conulat usnā anbitio comitatur deterioris.

Justi humiles, injusti superbi.

Matth.

1. 14.

Dignitates appetuntur ab indignis.

155 Indignatus Divinus conditor contra ambitiones, eos terra devoravit: *Aperiens os suum devoravit illos.* Nam centrum terra ambitionis centrum est. Anhelavit Coreb ad locum in mundo

Ambitio habet centrum in profundo terra. Nam. 16.